

Susanna Roth
Avdelningen för Ekonomisk statistik och analys

Möte i användarrådet för statistik över miljö och miljöräkenskaper den 2e maj 2023

Närvarande

Anne Lidgard, Vinnova (Ordförande)
Emmelie Johansson, Havs- och vattenmyndigheten
Holger Johnsson, SLU
Daniel Smith, Vattenmyndigheterna
Julia Hytteborn, SMED Luft
Erik Adriansson, Naturvårdsverket
Jessica Alvsilver, Naturvårdsverket
Magnus Bång, Jordbruksverket
Martin Larsson, Klimat- och näringsdepartementet
David von Below, Konjunkturinstitutet

Från SCB

Petra Nilsson ESA/MS
Ylva Andrist Rangel, ESA/MS/LE
Susanna Roth, ESA/MS/MEM (sekreterare)
Jerker Moström, ESA/MS/SBT

Frånvarande

Carl-Henrik Eriksson, KEMI
Markus Hoffman, LRF

1-3 Mötets öppnande, dagordning samt förra mötets anteckningar.

Anne Lidgard öppnade mötet och hälsade alla deltagare välkomna.
Mötesanteckningarna från föregående möte den 22e november 2022
antogs utan ändring.

4 Aktuellt från SCB

I höstas gjorde SCB ett stort arbete med genomlysning av verksamheten för att hitta effektiviseringsmöjligheter. Detta arbete har nu implementerats. Användarrådet för miljö och miljöräkenskaper fick redan vid senaste mötet i november en beskrivning av vad SCB kommer sluta göra inom området miljö. Även fortsättningsvis kommer SCB titta på frågor om automatisering, minskad granskning och utveckling av generella verktyg, i stället för specialdesignade verktyg för olika statistikprodukter.

Processen för registerbearbetning har utvecklats och SCB har lanserat Befolkningens arbetsmarknadsstatus, BAS, utifrån tillgången till nya registeruppgifter. Arbete med insamling av ekonomisk statistik på kvartal går framåt och nya talespersoner har utbildats för att förklara och analysera statistiken. På IT-sidan pågår ett arbete för att förbereda för ett nytt datacenter.

SCB har också genomfört ett arbete för att genomlysa uppdragsverksamheten och en målbild har tagits fram. Det övergripande målet är att uppdragsverksamheten ska öka möjligheterna att utnyttja det statistiska material och den statistiska kompetens som finns inom myndigheten och att SCB ska arbeta i långsiktiga partnerskap tillsammans med andra.

En ny rådsarbetsgrupp för datafångst kommer att inrättas.

SCB har under några år arbetat för att öka närvaron i media. Ett mål var att fördubbla SCB:s mediareferenser, och det målet har nåtts. Antalet referenser 2022 var 4 300, medan målet låg på 2 500.

Under Sveriges ordförandeskap i EU har fokus legat på befolkningsstatistik, miljöräkenskaper och en övergripande rättsakt för den officiella statistiken. Gällande befolkningsstatistik, handlar det om att få medlemsländerna att enas om förslag som Kommissionen/Eurostat lagt fram, bland annat gällande hur frekvent och aktuell statistik man ska ha, redovisning på finare regional nivå och vilka som ska räknas in i folkmängden. Gällande miljöräkenskaper är förhandlingarna i rådsarbetsgruppen klara och planen var att inleda diskussioner med parlamentet under det svenska ordförandeskapet, men parlamentet har blivit försenade så det kommer troligtvis inte hinnas med.

I september flyttar SCB i Örebro in i nya lokaler.

SCB i omvärlden:

- SCB har medverkat på konferensen DI controller. En av SCB:s GIS-expert var med och pratade om att "en siffra aldrig blir starkare än sin svagaste visualisering".

- SCB har deltagit på kartdagarna 2023 där tre SCB:are var med och pratade om geodata, bebyggelseområden, definitioner och i vilka analyser dom kan användas.
- Den 11 maj kommer SCB delta i en konferens om digital utveckling som anordnas av SCB, Tillväxtverket och SKR.

5 Runda runt bordet

Naturvårdsverket

- På organisationsnivå har Naturvårdsverket haft stora budgetneddragningar vilket bland annat innebär anställningsstopp och lösningar med att flytta personal internt mellan avdelningar.
- Naturvårdsverket har lämnat in sin fördjupade utvärdering av Sveriges miljömål. Här jobbade man målövergripande med biologisk mångfald och styrmedel inom detta område. Fokus blev på odlingslandskap och skogslandskap där insatser kan ha mest effekt. Den fördjupade utvärdering lämnades in i januari och innehåller sju förslag.
- Naturvårdsverket har flera pågående regeringsuppdrag för skogen, 16 stycken, tillsammans med Skogsstyrelsen. Dom berör frågor om bevarande och tillväxt.
- Internationellt har det hänt mycket inom området biologisk mångfald, där man enats om ett nytt globalt ramverk och strategisk plan för biologisk mångfald.
- Naturvårdsverket har tagit fram underlag till den klimatpolitiska handlingsplan som regeringen avser att lämna under 2023 samt underlag till regeringens klimatredovisning. Avståndet mot målet 2045 minskar jämfört med tidigare men målet 2030 för den icke-handlande sektorn är svårare att nå på grund av den aviserade sänkningen av reduktionsplikten.

Havs- och vattenmyndigheten

- HaV har varit med i arbetet med fördjupad utvärdering av miljömålen för miljö kvalitetsmålen Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag och Hav i balans samt levande kust och skärgård.
- Jobbar med rapportering för Agenda 2030 mål 6, Rent vatten och sanitet för alla. I en del rapporteringar skickas miljöövervakningsdata in och i andra fall handlar det om validering av data. I internationell jämförelse ligger Sverige bra till gällande tillgång till rent vatten och sanitet. Gällande de ekologiska aspekterna ligger Sverige lite sämre till.
- HaV brukar årligen anordna Havs- och vattenforum men i år tar det en paus och istället kommer man anordna en konferens om marin övervakning tillsammans med Formas i november i år.

Vattenmyndigheterna

- Vattenmyndigheterna har ett regeringsuppdrag om kompensationer mot övergödning.
- Vattenmyndigheterna har också påbörjat arbete mot dricksvattendirektivet och dragit igång en arbetsgrupp om det.
- EU-rapportering om förvaltningsplan och åtgärder är pågående. Man arbetar med en ny vattenförekomstfördelning med hjälp av SMHI.
- Arbetet med den nationella planen för omprövning av vattenkraften (NAP) är pågående.

Jordbruksverket

- Jordbruksverket har hand om administrationen av jordbruksstöd inom CAP och där är nu en ny period igång med en del nya stöd, såsom arealbaserade stöd kopplade till växtnäringsläckage. De nya stöden har fått stort intresse och det har varit god anslutning till t.ex. mellangrödor och fånggrödor.
- Jordbruksverket håller på med underlag till Naturvårdsverket om ammoniakåtgärder och styrmedel för det, kopplat till nytt luftvårdsprogram enligt kraven i EU:s takt direktiv.
- Jordbruksverket håller även på med nitratdirektivet där det är en uppföljning vart fjärde år. Här får man underlag från SLU och SCB.
- Jordbruksverket har en fristående funktion som kallas utvärderingssekretariatet, där man utvärderar bland annat jordbruksstöd, landsbygdsprogrammet och kommande jordbrukspolitik. Det är delvis ganska styrt från EU vilka utvärderingar man ska lämna. Även här har Jordbruksverket en del diskussioner med SCB och SLU om vilka bidrag som behövs från respektive organisation.

Konjunkturinstitutet

- Den miljöekonomiska enheten på Konjunkturinstitutet har de senaste åren sysslat med att analysera EU:s fit for 55. Analyser görs om hur förslagen påverkar Sverige och hur det påverkar den svenska klimatpolitiken.
- Konjunkturinstitutet har fått ett regeringsuppdrag att analysera drivmedelspriser. Bland annat ska samhällsekonomiska och klimatpolitiska effekter från drivmedelspriser analyseras. I uppdraget ingår också att analysera hur skatteförändringar påverkar drivmedelspriser. Även reduktionsplikten är en viktig komponent för att förstå vad som driver priser. Konkurrensverket har fått ett parallellt uppdrag, men det handlar mer om konkurrens av drivmedel och hur det påverkar prisbildningen.

SMED Luft

- Beräkningar av utsläpp från jordbrukssektorn pågår. Just nu jobbar man med snabbstatistiken avseende 2022 som ska publiceras av Naturvårdsverket i juni.
- Det finns nya internationella vägledning och metoder för beräkning av skörderester. Även uppdaterade emissionsfaktorer från ammoniakutsläpp.
- SMED har haft ett möte med nordiska kollegor för utbyte av erfarenheter. Danmark, som har en stor jordbrukssektor, har en väl utvecklad metod för beräkning av utsläpp från jordbruk. Dom har också infört en lag från 2025 att minska metanemissioner från mjölkors matsmältning, t.ex. finns ett särskilt fodertillskott som kan användas. Sådan typ av utveckling behöver också på sikt fångas upp i statistiken.

SLU

- Inom jordbruk gör SLU bland annat beräkningar av läckage av näringsämnen från jordbruksmark. Beräkningarna används i HELCOM och i andra utvärderingar. På uppdrag av HaV har beräkningarna räknats om bakåt i tiden från 1995 för att få jämförbara år. Underlag från SCB har använts för dessa beräkningar.
- Mellan 1995-2005 har man sett en minskning i belastningen, men från 2005 och framåt har det varit mindre förändringar.

Klimat- och näringslivsdepartementet

- En ny organisation med nytt departement (Klimat- och näringslivsdepartementet) är på plats sedan 1a januari.
- Internationellt så är det nya ramverket för biologisk mångfald på plats. Det innebär tydligare mål och indikatorer för uppföljning. Dessa ska till stor del kunna baseras på data som redan samlas in idag samt kopplas till miljömålsarbetet. Sverige ska rapportera senast 2026.
- EU:s ordförandeskap pågår. Ett intensivt arbete pågår angående förhandlingar om Kommissionens lagförslag om Förordning om restaurering av natur. EU kommer också komma med ett förslag om markhälsa.
- Finansdepartementet förhandlar taxonomi-regleringen, som kommer påverka företag och gröna investeringar.

6 Nytt från växtnäringsstatistiken

Ylva Andrist Rangel presenterade nytt från växtnäringsstatistiken.

- Statistik över gödselmedel och odlingsåtgärder i jordbruket kommer att publiceras i juni respektive november. Här har man genomfört ett positivt samordnat urval med skördeundersökningen.
- Försäljning av mineralgödsel för jord- och trädgårdsbruk 2021/2022 har publicerats i april. Tidigare var detta ett samarbete mellan SCB och Jordbruksverket där Jordbruksverket publicerade mängder av försålda produkter. Denna statistik upphörde dock 2018/2019. SCB räknar sedan om detta till ren växtnäring men får nu också förfrågningar om försålda produkter. Just nu är det svårt att tillgodose det användarbehovet på grund av resursbrist.
- Statistiken gällande mineralgödsel ingår även i SCBs indataleverans till klimat- och luftrapporteringen, med årlig leverans till SMED.
- SCB har äskat medel för en ny undersökning om skörderester men fick inga medel sist. En förhoppning är att istället kunna genomföra undersökningen 2024.
- SCB kommer lämna in remissvar till Naturvårdsverket om nytt Luftvårdsprogram, både i sin roll som statistikansvarig myndighet och från SMED-samarbetet.
- Det blir inget möte med arbetsgruppen för växtnäringstatistiken innan sommaren på grund av personalbrist. Rekrytering av nya agronomer pågår.
- Internationellt så är den nya EU-förordningen om jordbruksstatistik klar, SAIO. Nu pågår mycket arbete med genomförandeförordningar och skrivande av handböcker. SCB har sökt grants-pengar från Eurostat för att arbeta med förberedelser för rapportering inom SAIO.
- På uppdragssidan har en förstudie om utvärdering av LBP 2014-2022 åt Jordbruksverket avslutats.

7 Nytt från miljöräkenskaperna

Susanna Roth presenterade nytt från miljöräkenskaperna.

- Miljöräkenskaperna har publicerat nya nyckeltal på sin hemsida.
- Den löpande produktionen fortgår som planerat. Nyligen har statistik om materialflöden publicerats. SCB har också lanserat en ny produktsidan med indikatorer kopplat till cirkulär ekonomi. Miljöräkenskaperna planerar också att publicera ECR Effective Carbon Rates, det vill säga genomsnittligt pris per utsläpp av koldioxid vid nästa publicering av miljöskatter.
- Förhandlingarna om uppdaterade miljöräkenskapsförordning pågår. I rådsarbetsgruppen för statistik kom man i december

2022 fram till ett kompromissförslag. Nu inväntar man trilogförhandlingar med parlamentet och kommissionen.

- Miljöräkenskaperna har flera utvecklingsprojekt för att möta nya krav på rapportering inom skogsräkenskaper, miljömotiverade subventioner och ekosystemräkenskaper. Bland annat har man sökt EU-finansiering via grants-projekt.
- Miljöräkenskaperna har ett regeringsuppdrag att ta fram statistik om exportens klimateffekt. Projektet ska genomföras med stöd av Naturvårdsverket. En workshop ska anordnas i juni för att samla input från berörda aktörer. Uppdraget ska slutredovisas i april 2024.
- Ett flertal anslagsnära uppdrag är pågående. Bland annat miljöindikatorer åt Boverket, indikatorer och statistik om cirkulär ekonomi som är Vinnova-finansierat. Nya uppdrag inom bioekonomi och regionala konsumtionsbaserade utsläpp diskuteras också.
- Det pågår en hel del arbete internationellt inom miljöräkenskaperna. Bland annat kommer miljöräkenskaperna delta på Eurostats arbetsgruppsmöte för miljöräkenskaper i maj och har deltagit i ett seminarium anordnat av OECD/UNECE i Genève. Det pågår också diskussioner internationellt om en ny klassificering av miljöaktiviteter.

8 Satellitdata och dess potential för miljöstatistik och indikatoruppföljning

Tom Andersson från Rymdstyrelsen presenterade om satellitdata och dess potential för miljöstatistik och indikatoruppföljning.

9 Satellitdata för ekosystemräkenskaper

Jerker Moström på SCB presenterade om hur satellitdata används för framtagande av ekosystemräkenskaper.

Efter presentationen följde diskussion om utmaningar innan satellitdata kan användas i regelbunden statistikproduktion samt om vikten av att myndigheter driver kravställning av satellitdata. Även att avståndet mellan observationsdata och indikatorer ibland är långt diskuterades samt behov av ”analysis ready data”, då satellitdata idag kräver många tekniska steg och specifik kompetens.

10 Övriga frågor

Inga övriga punkter.

11 Summering och kommande möte

Ordförande tackade samtliga deltagare för deras bidrag och ser fram emot kommande möte som kommer att ske hösten 2023.